

KoppenKunst

Werkboek

KoppenKunst

Werkboek

Danielle Coeterier

www.daniellecoeterier.nl

Voorwoord

Een kop uit een steen halen is een langdurig proces van pellen.

Laag voor laag verwijder je overtollige steen, de "lucht" in feite, om tenslotte met veel geduld op de huid van het beeld te landen.

Tijdens het afpellen van de lagen is het onvermijdelijk dat je jezelf tegenkomt.

Je angsten, twijfels en onzekerheden steken, of je daar nu bewust of onbewust mee bezig bent, de kop op.

In het zorgvuldig verwijderen van alle lagen steen, transformeer je je angst in moed, je twijfels in vertrouwen en je onzekerheden in zekerheid.

De zekerheid dat je iets onthult dat al die tijd in de ruwe steen verborgen heeft gelegen.

Hoe dieper je duikt, hoe meer lagen je afpelt, hoe dichterbij de kern komt.

De kern van de steen, maar ook de kern van het beeld en zelfs de kern van jezelf.

En de uiteindelijke toeschouwer ziet de essentie in de vorm van zuivere lijnen en een uitstraling die niet in woorden is te vatten.

Inleiding

Tijdens het schrijven van dit boek werd het al snel duidelijk dat een beschrijving, werkwijze of zelfs stappenplan voor het maken van een kop eigenlijk niet mogelijk is. Er zijn namelijk zoveel factoren die je optelt en afweegt bij het maken van een kop, dat een vaste werkwijze nauwelijks is vast te leggen. Alleen al de wijd uiteenlopende vormen van ons hoofd! Hoofden met een brede kaaklijn, hoofden met brede of smalle wenkbrauwen, hoofden met dikke of dunne neuzen, hoofden met lange of korte kinnen; dikke hoofden, bolle hoofden. Noem maar op en het bestaat. Ergens, waar ook ter wereld, heeft iemand een hoofd dat past bij een beschrijving. De onmogelijkheid om richtlijnen te geven, herbergt echter tegelijkertijd een vrijkaart om te doen waar je zin in hebt. De ruwe steen en je eigen unieke ideeën over vormgeving, zijn dan ook DE gidsen die je manier van handelen mogen bepalen.

Ondanks de onmogelijkheid tot het omvatten van alle spelregels is dit boek toch tot stand gekomen. Het mag de lezer daarbij duidelijk zijn dat de beschrijving die volgt slechts één van de vele manieren is. Een beschrijving die is ontstaan door het zorgvuldig volgen van een rode draad tijdens het vormgevingsproces. Want ondanks de veelheid aan vormen zijn er in alle lijnen en vlakken van alle verschillende hoofden wel degelijk bepaalde wetmatigheden te vinden. Deze wetmatigheden komen onder andere aan het licht door het zorgvuldig bestuderen van alle hoofden die je tegenkomt en het uitgebreid bekijken en onderzoeken van je eigen spiegelbeeld.

Hoofden herbergen een zee van vlakken, lijnen, welvingen en verdiepingen die ons gezicht expressie geven. Een aantal van deze vormen is absoluut bepalend voor wat een gezicht een gezicht maakt. Zo ligt het oog altijd in een bolling en ligt het voorhoofd altijd lager dan het puntje van de neus. In deze handleiding komen tal van kenmerken aan bod die in essentie een gezicht maken. Er zijn ook heel veel kleine vlakjes en lijnen die een gezicht tot in detail bepalen, maar die je in een stenen beeld in essentie niet mist als je ze niet vormgeeft. Een voorbeeld hiervan zijn de “vetkussentjes” onder je ogen. Absoluut een studie waard. Dergelijke details komen in dit boek niet allemaal aan bod. Hoe meer koppen je echter maakt, hoe meer je in de vorm “zakt” en hoe meer van deze details je gaat onderscheiden in de gezichten om je heen. Naarmate je meer gevorderd raakt in de KoppenKunst, hoe leuker het wordt om deze details vorm te geven in de kop die je aan het maken bent.

Dit boek is nadrukkelijk niet bedoeld om een gezicht tot in detail na te maken. Het gaat er met name om de eigen inspiratie te stimuleren en te volgen tijdens het proces, waarbij het eindresultaat nog in mist is gehuld. Het gaat er niet om je grootvader, kind of directeur na te maken van een foto of pose, maar om je eigen unieke vorm te vinden in de steen die voor je ligt. Dit boek heeft de bedoeling een duidelijk kader te bieden, waarbinnen jij in vrijheid kan spelen met vlakken en lijnen, aangedreven door je eigen fantasie. Tegen de tijd dat je bent uitgespeeld en alle kennis die nodig is voor het maken van een kop is verinnerlijkt, dan is het wellicht een interessante uitdaging om een geliefd persoon uit te beelden in steen volgens de wetten en regels van het gezicht dat je namaakt.

Elke steen is anders en elk mens is uniek. Als jij een kop in steen gaat maken, volg je als rode draad de vorm van de steen en jouw interpretatie daarover. De aanwijzingen in dit boek kun je toepassen waar mogelijk en naast je neerleggen als de vorm van jouw steen of jouw eigen ideeën om een andere invulling vragen. Ik raad je dan ook aan dit boek als een aaneenschakeling van tips en goedbedoeld advies te lezen en niet als De Waarheid.

Het is de taak van de beeldhouwer om zijn eigen Waarheid te ontdekken en deze vorm te geven.

Hoogstwaarschijnlijk zie je nu aan de voorkant van je blokje dat je nog maar weinig “neus” over hebt (foto één).

Er moet opnieuw diepte worden aangebracht om dit te corrigeren door materiaal weg te halen aan de zijkant van de neus (foto twee).

Je begint vanaf de helft van het getekende oog met het schuin weghalen van materiaal (foto drie).

Doordat je op dit punt de diepte induikt, maak je tegelijkertijd een begin met het creëren van de oogbolling. Zorg ervoor dat de neus opnieuw weer glooiend overgaat in de wang.

Voer een laatste dieptecheck uit en voel met duim en wijsvinger of je de neusbrug “lekker” vast kan pakken. Daarbij moet de zijkant van de neusbrug niet te schuin zijn, maar enigszins recht naar beneden “vallen”. Bovendien moet je een aardige diepte hebben aangebracht voor een goede greep. Om te voelen of je enigszins waarheidsgetrouw te werk bent gegaan, kun je je eigen neusbrug vastpakken met duim en wijsvinger en het verschil (of de gelijkenis) voelen.

Om de vorm van de neus nog meer te vervolmaken, volgt hieronder nog een kleine aanpassing. Op foto één zie je dat de onderzijde van de neus op dit moment schuin loopt. Om te voorkomen dat je straks voortdurend "in" de neusgaten kijkt, maak je dit vlakje recht (zie foto twee en drie).

In het zij-aanzicht is ook duidelijk zichtbaar dat de punt van de neus en het voorhoofd op dezelfde hoogte liggen. In werkelijkheid ligt het voorhoofd echter lager dan het puntje van je neus. Breng daarom het voorhoofd nog een keer genadeloos naar beneden om het juiste effect te bereiken.

Een laatste detail wat betreft de vormgeving van de neus in deze mergelstudie, is het afronden van de neusrand. Rond de gearceerde lijn in foto één af. Hiermee verdwijnt de laatste scherpste en krijgt de neus een organische vorm.

Natuurlijk is de neus hiermee niet werkelijk af. Voor een waarheidsgetrouwe neusversie zijn nog neusvleugels en neusgaten vereist. Deze verfijnde details komen echter in hoofdstuk vier aan bod waar ze zeer gedetailleerd worden beschreven tijdens de vormgeving in steen.

Het is tijd om je aandacht te richten op de vormgeving van de mond. Om de lippen aan te brengen ga je eerst aan de slag met het vlak waarin de mond ligt, het mondvlak. De mond ligt namelijk niet in een recht vlak, maar in een schuin vlak. Het neusgootje is het hoogste punt in dit vlak. Om de juiste helling te creëren, rasp je het gearceerde vlak in foto één schuin naar beneden.

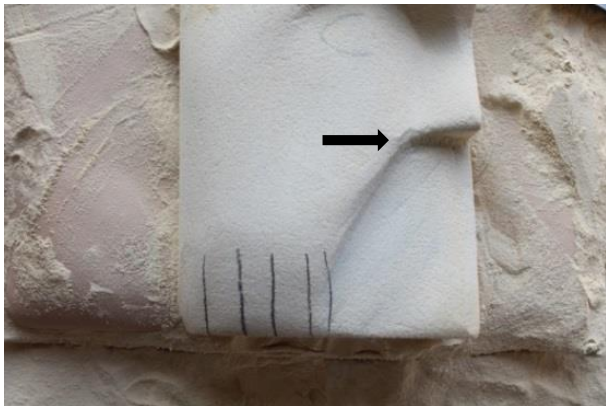
De twee schuine lijnen in foto twee geven aan dat je met je rasp binnen dit vlak moet blijven. Wijk je te veel uit naar rechts, dan rasp je het neusgootje weg. Wijk je te veel uit naar links dan rasp je de wang weg.

Het directe resultaat van het aanbrengen van dit vlak is het ontstaan van een wang. De aanzet van de wang begint al aan de zijkant van je neus en is daar beduidend hoger dan het mondvlak (zie pijl in foto één).

De onderkant van het gezicht (de kaak) loopt daarentegen in een vloeiende beweging door naar de zijkant van je gezicht (voor een daadwerkelijk begrip van deze feiten, helpt het om met je vingers de lijnen en vlakken in je eigen gezicht te volgen).

Om de kaak mooi over te laten lopen, haal je materiaal weg op de plek van het gearceerde vlak in foto één. Daardoor loopt de onderkant van het gezicht met een glooiing omlaag (zie foto twee).

Nu het mondvlak is gevormd, kan je beginnen met de vormgeving van de lippen. Interessant èn buitengewoon belangrijk is het feit dat lippen niet ontstaan door materiaal te sparen, maar door materiaal aan weerszijden van de onderlip omlaag te brengen. Teken voor meer inzicht het silhouet van de lippen op de zijkant van je blokje, zoals in foto twee.

Het is de bedoeling dat je dit getekende ovaal in de diepte uit gaat drukken. Dat betekent dat je op de plek van het ovaal een bolling gaat creëren. Dat doe je door, vanuit het midden, de binnenranden van het ovaal schuin naar beneden te hakken. Sla geen acht op de lijnen van je tekening, deze dienden slechts als houvast voor de plaatsing van het ovaal. De omgeving buiten het ovaal laat je voorlopig met rust. Let er steeds op dat er onder je handen een bolling ontstaat. Het gezicht is namelijk ook een bolling, waarin nauwelijks een plat vlak is te vinden.

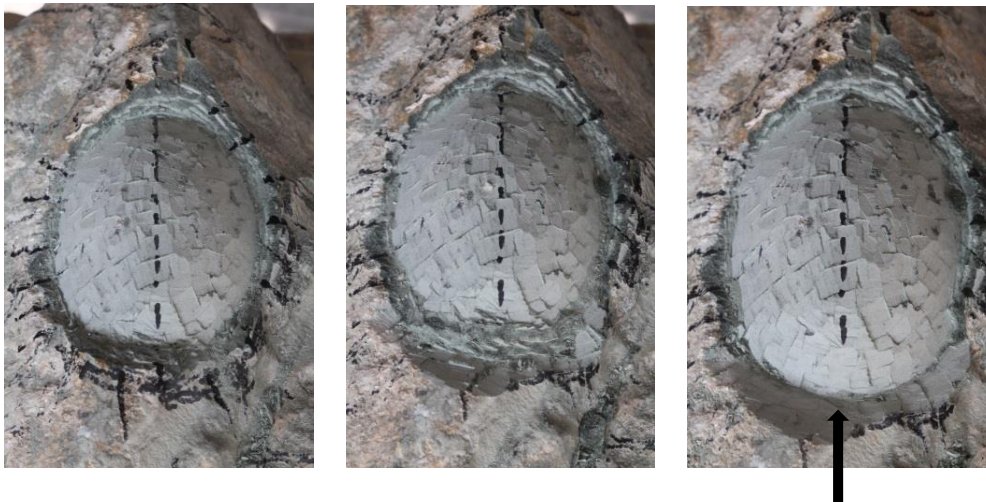
Door steeds vanuit het midden van het gezicht naar de randen van het getekende silhouet te hakken ontstaat er geleidelijk aan vanzelf een bolling. Blijf steeds cirkelen langs de rand en aarzel niet om weg te halen. In dit stadium hoeft je niet zuinig te zijn, want wat je nu weghaalt, mis je later echt niet meer.

Neem een moment de tijd om vanaf de onderkant naar je steen te kijken en controleer of er al een bolling ontstaat. Zet vervolgens een middenlijn in het ovaal. Controleer zorgvuldig de symmetrie en pas aan waar nodig. Het is de bedoeling dat beide helften van je ovaal dezelfde helling vertonen aan weerszijden van de lijn. *Netjes werken in het begin bespaart een heleboel tijd op oeverloze aanpassingen aan het eind!*

Nu de plek van het ovaal duidelijk is en er bovendien een bolling is ontstaan, ga je de vorm verdiepen. Om niet letterlijk “vast” te lopen met je beitel ga je ruimte creëren buiten het ovaal. Maak het silhouet wijder en dieper door een kort strookje aan de buitenrand van het silhouet weg te halen. Hierdoor ontstaat een zorgvuldig afgebakende rand (zie pijl in foto drie). Er is in dit stadium geen enkel gevaar dat je te weinig materiaal overhoudt voor een oor of haar. Daarentegen creëer je heel veel ruimte en duidelijkheid voor jezelf.

Door het weghakken van het opstaande randje is het vlak onder de wenkbrauw te “hoog” geworden. Om het voorhoofd opnieuw in proportie te brengen, hak je zorgvuldig over de hele breedte van het voorhoofd een laagje materiaal weg.

De volgende stap met betrekking tot het oogvlak is nu aan de beurt.

Hak vanuit het midden van het oogvlak naar de onderkant van het vlak, let er op dat er een bolling in het vlak ontstaat en zorg er voor dat je met je beitel binnen het vlak blijft.

Door deze ingreep ontstaat er een soort ooglid onder het oog. Het ziet er uit als een geschikte rand voor een eyeliner, maar je bent nog steeds het vlak aan het maken. Werk daarom de ontstane rand weg, door vanaf de wang richting het oogvlak te hakken.

Door het verwijderen van deze rand ontstaat een lichte welving. Zo maak je en passant de aanzet van het jukbeen!

Het oogvlak "oogt" nu al als een bolling, maar het is nog niet voldoende.

Voor de volgende stap hak je daarom vanuit het midden van het vlak naar de buitenkant van het oog, richting de slaap.

